

Мілітаризація світової економіки та нова аграрна стратегія

Сергій Петруха

кандидат економічних наук,

професор кафедри управлінських технологій,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: psv03051984@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-8859-0724

Останні щонайменше півстоліття мейнстримом світової економіки, незважаючи на зниження ймовірності початку ядерної війни, виступає загроза виникнення або ескалації регіональних конфліктів, яка пронизує національні економічні політики, доктрини, стратегії та інші програмно-рамкові документи необхідністю невпинного нарощення військового потенціалу, позиціонуючи продовольство зброєю ХХІ століття. Нагадаємо, що «1 квітня 2022 року заступник Голови Ради Безпеки Російської Федерації Дмитро Медведєв пригрозив світовій спільноті використанням обмеження експорту російської аграрної продукції до «недружніх» країн» [1], що на тлі проведення «спеціальної військової операції», а фактично відкритого воєнного нападу Російської Федерації за підтримки Республіки Білорусі на Україну, вираженої у цілеспрямованому обстрілі сільськогосподарської інфраструктури та інфраструктури продовольчого ринку, забруднення українських ґрунтів вибухонебезпечними предметами, атак на склади з посівним матеріалом, паливом, засобами захисту рослин, унеможливаючи проведення на третині [2] території України посівної кампанії взагалі, а нарешті – фактичного її зриву актуалізувало питання глобальної продовольчої безпеки, підняття її статусу до рівня фізичного виживання суспільства всього демократичного світу з акцентом на країнах нетто – імпортерах сільськогосподарської сировини та продукції підприємств переробно-харчової промисловості. Тому рекордні значення (з 1990 року) Індексу продовольчих цін ФАО у квітні цього року на рівні 159,3 пункти [3] є не випадковим фактом та таким який відображає новий продовольчий етап мілітаризації світової економіки в найближчій перспективі, нівелюючи завдання й глобальні цілеорієнтири у сталому й всеохоплюючому розвитку [4] в цілому та агропродовольчої системи [5] зокрема квінтесенцією яких є мирне співіснування всіх країн світу й процвітання всіх людей планети Земля.

Столітня історіографія феномену мілітаризації світової економіки тісно корелює з філософією лідерства в тому числі за рахунок застосування військової сили, детермінується як духовно-біологічним, так і соціально-економічним підґрунтям, але фінальна стадія розпочатої ще у 2014 році російсько-української гібридної війни – відкриті воєнні дії Російської Федерації проти України (з 24 лютого 2022 року по нині), не лише переранжувала похідні природи мілітаризму в напрямі біологічних ресурсів, а й звела фактично нанівець усталені військові доктрини й цілепокладання у необхідності і результатах застосування збройних сил – із захисту національних інтересів до геноциду українського народу

та біологічного тероризму країн – членів міжнародної коаліції підтримки незалежності й територіальної цілісності України. Тобто, новий етап мілітаризації світової економіки окрім традиційного зростання частки військового сектора в загальній структурі світового господарства породжує ефект стійкої інерції продовольчої інфляції (її ФАО оцінює на рівні не нижчому 22 % [3]), загострюючи біологічний компонент військового протистояння, що разом зі зростанням цін в Європі 12,6 % в тому числі в розвинених країнах регіону – 5,5 %, а в країнах, що розвиваються – 27,1 % [6] на тлі 35 % скорочення ВВП України [6] вимагає включення аграрного сектору економіки до плану Маршалла для України та негайної антикризової корекції його діяльності.

Ситуація, яка склалася в аграрному секторі економіки у березні – квітні 2022 року через російське вторгнення в Україну за масштабами, структурою, соціально-економічними, сировино-земельними, технологічно-технічними та інституційно-територіальними формами прояву перевершують параметри аграрної кризи 1990–1993 років за якої обсяг сільськогосподарської продукції скоротився на $\frac{1}{4}$ [7–8] і це без відголосу нової реальності, тобто наслідків збройних протистоянь українських воїнів з окупантами і колаборантами. Зауважимо, що через повільні аграрні реформи, відсутність структурованої (з чіткою інституційною пам'яттю) аграрної стратегії, Україна за 30 років незалежності так і не спромоглася відродити доринкову могутність сільського господарства. Незважаючи на зростання частка аграрного сектору в структурі ВВП, експорту, зайнятості, інвестиціях, ВДВ, сплачених податках тощо відбудова фактично проходила у рослинній галузі, створивши інституційно-товарний перегин в діяльності сектору, тобто його примітивізацію з точки зору результативності – масових параметрів доданої вартості, її структури (майже відсутня глибока переробка сільськогосподарської сировини в цілому та продукції тваринного походження зокрема).

Перші кроки зроблені – прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» (набув чинності 7 квітня 2022 року), запроваджено низку регуляторних актів для доступу аграріїв (в тому числі на проведення посівної кампанії) до фінансового ресурсу в умовах війни, але це лише поточні антикризові заходи, які не дозволять сектору «провалитись», увійшовши в кризове піке. Подібної регуляції з боку держави (прямої чи через соціально-економічні ефекти) буде набагато більше, однак для формування паростків реальної його відбудови конче необхідно розробити (так саме розробити а не актуалізувати, скопіювати, адаптувати і тому подібні імітаційні прояви «бурхливої» регуляторно-нормативної діяльності) науково обґрунтовану аграрну стратегію.

Ми тут всі присутні, патріоти України, інтелектуальні провайдери стратегування діяльності й розвитку аграрного сектору економіки, реалізації в ньому інноваційноорієнтованих і антикризовозабарвлених проектних рішень маємо як ніколи об'єднатись, сформувані методологічні підвалини нової

аграрної стратегії в ім'я розвитку нашої неньки України – майбутньої житниці всього демократичного світу.

Ключові слова: мілітаризація; аграрна криза; аграрний сектор економіки; стратегія; антикризовий менеджмент.

Список використаних джерел

1. Коментар МЗС України щодо намагань РФ використовувати експорт продовольства як зброю : новини. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmi.gov.ua/news/komentar-mzs-ukrayini-shchodo-namagan-rf-vikoristovuvati-eksport-prodovolstva-yak-zbroyu>.
2. У НААН розповіли про цьогорічні втрати врожаю в Україні через війну : новини. Інформаційне агентство «AgroNews.ua». URL: <https://agronews.ua/news/u-naan-rozpovily-proczogorichni-vtraty-vrozhayu-v-ukrayini-cherez-vijnu>.
3. Food Price Index. Food and Agriculture Organization. URL: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en>.
4. Петруха С. В., Стахов Б. В. Сучасні виклики сталому розвитку аграрного сектору економіки України: теоретико-концептуальні аспекти. *Агросвіт*. 2020. № 8. С. 49–71. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.8.49.
5. Петруха С. В. Ринкова трансформація аграрного сектору економіки України: від аграрної кризи до формування підвалин реалізації глобальних цілей сталого розвитку. *Агросвіт*. 2017. № 18. С. 3–46.
6. *World Economic Outlook : War Sets Back the Global Recovery*. International Monetary Fund. 2022. 200 P.
7. Петруха С. В. Державне антикризове регулювання аграрного сектору економіки України : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 524 с.
8. Петруха Н. М., Петруха С. В. Державне регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань в умовах структурно-інституціональної та функціональної трансформації сільської економіки: проблеми методології, теорії, соціально-економічної та секторальної політики : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Професіонал», 2020. 496 с. + 1 електрон. опт. диск.